

Ruferová, Jana; Richterek, Oldřich

Mezinárodní vědecká konference v Pécsi

Opera Slavica. 2000, vol. 10, iss. 3, pp. 32-34

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117629>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

stezce (На рыбащей тропе, 1958), Třicet zrn (Тридцать зёрен, 1961), Kde se probouzí slunce (Где просыпается солнце, 1965), Zatmění měsíce (Затмение луны, 1966), Za devatero lesy a devatero horami (За долами, за лесами, 1967), V širém poli za cestou (В чистом поле за просёлком, 1967), Břežy (Берега, 1967), Pátý den podzimní výstavy (Пятый день осенней выставки, 1968), Šumí luční kostřava (Шумит луговая овсяница, 1973), Most (Мост, 1974), Moje Čomolungma (Моя Джомолунгма, 1974), A odplouvají parníky (И уходят пароходы, 1975) a další.

Nosovovy novely jsou lyrizující prózy s vnitřními, ponornými, zdánlivě skrytými konflikty. Mistrovská analýza nejobyčejnějších věcí prostého života jakoby ožívá pod pronikavým drobnohledem. Jednotlivé **životní příběhy** jsou zapojeny jednak do **osudu rodiny**, která u Nosova patří vůbec k dominantním motivům, jednak do **osudu rodné osady nebo vesnice**.

Jevgenij Nosov dává přednost prozaickému žánru, a to pravděpodobně proto, že se jeho výjimečné vypravěčské nadání v této sevřeně, ale obsahově hutně a bohatě literární formě dokonale a precizně uplatňuje. Spisovatel má cit pro líčení úchvatných přírodních scénérií, jeho styl se vyznačuje pestrým, vytříbeným jazykem a výrazovou přesností.

Z českých překladů J. Nosova:

Chopin, sonáta číslo dvě. Praha 1980.

Odplouvají lodě, břehy zůstávají. Praha 1976.

Mezinárodní vědecká konference v Pécsi

Mezinárodní vědecké konference na univerzitě v jihomaďarském městě Pécs, orientované na teoretické i praktické problémy výuky slovanských jazyků, si už získaly popularitu mezi světovými slavisty, mj. i díky pravidelně publikovaným sborníkům, které jsou vydávány v edici vědeckých prací pod hlavičkou „*Universitas Quinqueecclesiensis*“. Svědčí o tom rovněž i pátý ročník těchto setkání (*Теория и практика преподавания славянских языков*. Pécs, 5.-6. 5. 2000), který vyvolal zájem více jak 150 badatelů i vysokoškolských pedagogů ze 22 zemí světa. Oficiálnímu charakteru konference nepochybně napomohly dvě skutečnosti: jednak to bylo zasedání předsednictva světové asociace rusistů MAPRJAL, které paralelně v Pécsi probíhalo a odrazilo se pochopitelně i v programu přednesených referátů na plenárním zasedání. Srv. např.: **В. Г. Костомаров**, *Сингулярные речеповеденческие тактики* aj. Jednak i skutečnost že na organizaci konference se nepodílela jen hostitelská katedra slovanské filologie Pécské univerzity spolu s organizací MAPRJAL, ale i katedra slovanské filologie Sassarijské univerzity ze Sicílie (Italie).

Vlastní jednání se pak realizovalo v osmi sekcích (z toho 3 *lingvistické*, dále sekce *teorie literatury, historie literatury, polonistiky, metodiky a kulturologie*). Nebylo v sílách malé skupinky českých účastníků konference (početně vedle domácích maďar-

ských vystupujících převládali především Rusové, Ukrajinci a Poláci, nicméně názorovou pestrost jednání obohatili i zástupci takových zemí jako je Nový Zéland nebo Tu-recko, Čína, USA aj.) sledovat a případně i hodnotit všechny přednesené referáty. Vedle autorů této zprávy vystoupila ještě ve 2. lingvistické sekci **Z. Nedomová** (*К ха-рактеру количественной информации в коммерческих текстах*) a **R. Grenarová** v sekci metodické (*Обучение русским фразеологизмам*).

Vzhledem k tomu, že jazyk realizovaný v textech, vyjadřujících komunikativně-smyslové potřeby mluvčích, vykazuje mnohem důslednější uspořádanost, než se uvádí v tradičně pojatých gramatikách, bylo nejvíce **lingvistických příspěvků** věnováno řeše-ní problémů *diskursu, výstavby textu, včetně otázek translátologických*. Byla proto pro ně dokonce vyčleněna po oba dny jednání samostatná sekce. Příspěvky spjaté s analy-zou textu a zabývající se dílčími problémy jeho výstavby byly však zastoupeny i v dal-ších sekcích (gramatické a frazeologické).

V gramatické sekci byla první den jednání konference prezentována (a představe-na v příspěvcích) řešení problémů *slovesné rekce, konkurence vidů, transpozice modů, otázek vzájemného vztahu pasiva a aktuálního členění věty* (příspěvky maďarských lingvistů, např. **L. Jaszai, A. Orosz**), otázek *modality* (např. **T. N. Volynec**, zabývající se problémem implicitní modality participií), a také *určenosti/neurčenosti, deiktických adjektiv* (sdělení ruských a španělských lingvistů – **E. Kero, A. Ju. Safonova**). Další den bylo jednání této sekce zaměřeno na problémy *konfrontace*. Z hlediska porovnáva-cího se ve vystoupeních a sděleních analyzovaly např. *modalita* (modalita možnosti, nutnosti, subjektivní modalita), *řízenost*, a také *záležitosti lexika*, např. rusismů. Šlo ne- jen o porovnávání ruštiny s ukrajinštinou, slovenštinou, češtinou, chorvatštinou a dal-šími slovanskými jazyky, ale také o porovnání s angličtinou, španělštinou, maďarštinou a turečtinou.

Podobně v **sekci věnované lexiku** významná část sdělení zkoumala jednotlivé problémy z hlediska jejich *významu pro výstavbu textu*. K zajímavým patřilo např. sdě-lení o vzniku frazeologismů, jejichž součástí je lékařská terminologie, a o jejich využí-vání při charakteristice sociálních problémů a nešvarů nynější společnosti v současných ruských publicistických textech. Součástí příspěvku bylo jejich porovnání s analogickými, ale mnohem méně drastickými frazeologismy vzniklými v předchozím období vývoje ruštiny. Dále byly předneseny příspěvky o *formování kategorie hodnocení, o problémech slovo tvorby*, zvl. odborné (např. námořní) terminologie, slangu a synonymie. Na otázky metodologické v oblasti komunikativně-pragmatické frazeologie se za-měřil referát prof. **N. F. Alefirenka**. Další příspěvky byly věnovány formování jednotli-vých frazeologismů s přihlédnutím k určitému typu textů nejen v ruštině (**M. N. Bulda-kova**), ale i v ukrajinštině (**A. M. Grigoraš**), funkčním ekvivalentům frazeologismů v ruštině (**I. V. Bojko**), a také významu a zvláštnostem aforismů v běžné komunikaci nositelů různých kulturních tradic (**I. A. Butenko**). Příspěvek **J. Ruferové** zabývající se *porovnáním instrumentálu v ruštině a češtině z hlediska funkčního* vycházel i z analýzy frazémů, a zřejmě proto byl zařazen do této sekce. Poslední skupinu sdělení tvořily pří-spěvky analyzující problémy sociolingvistické, např. **I. Kovacs, I. S. Karabulatova**.

Přestože pracovala sekce lingvodidaktiky, byly některé příspěvky s tímto zaměřením zařazeny do lingvistických sekcí; např. referát věnovaný taxonomii cvičení z ruské gramatiky přednesl A. Mustajoki v gramatické sekci.

V literárně a kulturologicky zaměřených vystoupeních dominovala *komparatisticky orientovaná tůmata* (především rusko-maďarská nebo rusko-polská), relativně častá byla i vystoupení vycházející z aktuálního *lingvokulturologického výzkumu*. V konkrétních analýzách věnovali referující mj. pozornost B. Pasternakovi, A. S. Puškinovi, M. J. Lermontovovi, A. P. Čechovovi, A. Bělému, S. Jeseninovi, V. Nabokovovi, L. Leonovovi a dalším autorům. K zajímavým momentům celého jednání bezpochyby patřilo vystoupení a poté i oficiální setkání s ruským emigrantským spisovatelem J. Družnikovem, který dnes působí jako vedoucí katedry ruské literatury na Kalifornské univerzitě v Davisu (USA). Jeho nezfídka kontraverzní názory, jimiž reviduje některé tradiční a konvenční názory na ruskou literaturu nedávné i dřívější minulosti¹, totiž vyvolávají značně protichůdné postoje samotné ruské kritiky – od nadšeně vstřícných až ke kategoricky odmítavým.

Komparatistické pohledy převládaly i u *překladačské problematiky*, která byla (pro menší počet zájemců) v půldenním bloku zařazena do lingvistické sekce, třebaže byl de facto tvořen literárně orientovanými příspěvky. (Jinak přínosná opora o konkrétní textový materiál, která tvoří zpravidla východisko pro porovnávání interpretačních postupů s výchozí sémantickou i estetickou informací překládaného díla, se v přednesové formě referátů neprojevila pozitivně, především vzhledem k nedostačující jazykové kompetenci posluchačů. Například jen malý počet zahraničních účastníků byl schopen posoudit nepochybně zajímavá a vysoce kreativní řešení maďarských překladatelů při pouhých citacích úryvků z jejich práce bez příslušného komentáře v ruštině nebo jiném světovém jazyce.) České vystoupení v tomto bloku představoval O. Richterek s referátem *Chudožestvennyj perevod ruskoj literatury v sovremennom kontekste češskoj kultury i obrazovanija*.

Třebaže se starostlivým hostitelům (především z katedry slovanské filologie místní univerzity) nepodařilo ve všech případech technicky koordinovat rokování všech těchto tematicky odlišně laděných komunit, nutno vyzvednout širokou bázi projednávané problematiky, cenná setkání i diskusi se zajímavými lidmi; spolu s chystaným sborníkem (pravděpodobně opět několikadílňným!) tak vznikl počín, který zaslужuje pozornost nejen svým implicitním akcentem na maďarsko-slovanské vztahy (určované geografickou polohou Maďarska a jazykovými i hospodářsko-sociálními potřebami jeho zahraničních kontaktů), ale i všeobecně bohatou paletou vyzvedávaných otázek, které mohou být stimulačním impulsem pro další rozvoj světové slavistiky.

Jana Ruferová, Oldřich Richterek

¹ Srv. k tomu: RICHTEREK, O.: *Jestě o mýtech v ruské literatuře a společnosti*. Opera Slavica, 1999, IX, 3, s. 57-59. Družnikovovy knihy v poslední době vycházejí i v Ruské federaci, ale také např. v sousedním Polsku.